Một số vấn đề đặt ra đối với phát triển giá trị văn hoá quân sự của hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam hiện nay

NCS PHẠM VĂN THẮNG
Học viện Chính trị, Bộ Quốc phòng; Email: nuingoc18@gmail.com

Tóm tắt: *Hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam là những quân nhân trẻ, thực hiện nhiệm vụ trong lĩnh vực đặc thù, gắn liền với hoạt động xây dựng lực lượng vũ trang, giữ vững ổn định an ninh, an toàn xã hội trên địa bàn đóng quân. Do vậy, phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ là hết sức cấp thiết nhằm đảm bảo cho họ có đủ phẩm chất, bản lĩnh và trí tuệ để hoàn thành tốt mọi nhiệm vụ được giao.*
Từ khóa: *văn hóa quân sự; hạ sĩ quan binh sĩ; bộ đội địa phương.*

Văn hóa quân sự Việt Nam được hình thành, phát triển trong lĩnh vực hoạt động quân sự và thường xuyên được bồi đắp theo suốt chiều dài lịch sử dựng và giữ nước, nhằm thực hiện mục đích chính trị của chế độ cách mạng. Đó là tổng hòa những thành tựu sáng tạo mang tính nhân văn của con người Việt Nam đạt được trong lĩnh vực tổ chức và tiến hành hoạt động quân sự, thể hiện trình độ phát triển bản chất người của mỗi cá nhân và cộng đồng, có vai trò định hướng và thúc đẩy hoạt động của mỗi cá nhân và cộng đồng trong lĩnh vực tổ chức và tiến hành hoạt động quân sự tiến bộ, cách mạng theo các tiêu chuẩn chân, thiện, mỹ.

Giá trị văn hóa quân sự Việt Nam như bức tranh đa sắc màu, bởi nó được kết tinh từ giá trị văn hoá quân sự của cộng đồng các dân tộc Việt Nam, được lưu truyền, bồi đắp qua các thế hệ và trở thành một bộ phận quan trọng của văn hóa dân tộc, được thử thách trong những thăng trầm lịch sử, trở thành niềm tự hào của dân tộc, là động lực tinh thần để dân tộc trường tồn, phát triển. Trong mỗi thời kỳ lịch sử, văn hóa quân sự Việt Nam luôn chủ động mở ra tầm nhìn mới, góp phần phát huy cao độ năng lực của con người Việt Nam trong mọi hoạt động quân sự nhằm hướng đến những giá trị cao đẹp của chân, thiện, mỹ. Với vai trò và những giá trị đặc sắc của văn hóa quân sự Việt Nam trong sự nghiệp giữ vững độc lập chủ quyền dân tộc, hệ giá trị văn hoá quân sự Việt Nam không chỉ trường tồn cùng dân tộc mà nó còn có sức lan tỏa to lớn, góp phần vào sự nghiệp hòa bình thế giới. Dưới thời đại Hồ Chí Minh, nghệ thuật quân sự Việt Nam, truyền thống yêu nước và tinh thần nhân văn, nhân đạo được soi sáng bởi lý luận chủ nghĩa Mác - Lênin, được Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta vận dụng hết sức sáng tạo, đã trở thành những đặc trưng đặc sắc của văn hóa quân sự Việt Nam, thấm sâu vào mọi hoạt động quân sự, là cội nguồn sức mạnh tinh thần to lớn cho dân tộc Việt Nam trong công cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc, đưa cả nước từng bước vững chắc đi lên chủ nghĩa xã hội.

Phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam có ý nghĩa đặc biệt quan trọng. Nó không chỉ góp phần hình thành và phát triển nhân cách người quân nhân cách mạng, mà còn là yếu tố quan trọng tạo nên sức mạnh tinh thần, nhân tố bảo đảm cho người hạ sĩ quan, binh sĩ sĩ quan có phẩm chất chính trị, đạo đức cách mạng trong sáng, có lối sống trong sạch, lành mạnh, có niềm tin vững chắc vào sự lãnh đạo của Đảng, sự nghiệp xây dựng quân đội, đồng thời có ý chí quyết chiến, quyết thắng, dám đánh, biết đánh và biết thắng kẻ thù trong mọi tình huống. Đây là quá trình khó khăn, lâu dài và phức tạp, với những đòi hỏi rất cao và tuân theo những quy luật cơ bản của quá trình

phát triển nhân cách người quân nhân cách mạng. Đồng thời, nó còn chịu sự chi phối mạnh mẽ bởi những tác động từ bối cảnh lịch sử trong từng thời điểm cụ thể.

Thực tiễn những năm qua, cấp uỷ, người chỉ huy các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam đã thường xuyên quan tâm đến công tác giáo dục chính trị, tư tưởng; bồi đắp những giá trị văn hoá quân sự của dân tộc đến cán bộ, chiến sĩ thuộc quyền, trong đó có lực lượng hạ sĩ quan, binh sĩ. Nhờ vậy, đã góp phần trang bị cho lực lượng này về cơ bản có phẩm chất đạo đức tốt, lối sống lành mạnh, luôn trung thành với Đảng, với Tổ quốc và Nhân dân, sẵn sàng nhận và hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực đạt được, vẫn xuất hiện một số biểu hiện lệch lạc trong định hướng giá trị và nhân cách của một số hạ sĩ quan, binh sĩ như: đề cao giá trị vật chất, coi nhẹ giá trị tinh thần; chưa thật sự trọn niềm tin vào con đường đi lên chủ nghĩa xã hội mà Đảng và Bác Hồ đã lựa chọn; chưa thực sự tin tưởng vào sức mạnh của quân đội; giảm sút lòng nhân ái, ngại va chạm; lối sống thực dụng, ngại khó, ngại khổ không phù hợp với văn hóa người quân nhân cách mạng.

Hiện nay, mặt trái của cơ chế thị trường đã và đang trực tiếp tác động tiêu cực đến tư tưởng, tình cảm và định hướng giá trị văn hoá quân sự của hạ sĩ quan, binh sĩ; làm ảnh hưởng đến chất lượng quá trình huấn luyện cũng như sự phát triển nhân cách của người quân nhân cách mạng. Theo đó, để hoàn thành nhiệm vụ của mình, mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam không chỉ cần có năng lực toàn diện, có phẩm chất chính trị tốt, tư tưởng vững vàng và ý chí kiên quyết, mà còn phải nắm vững và vận dụng sáng tạo nghệ thuật quân sự, cách đánh truyền thống vào thực tiễn,... Sự vận động tổng thể của những yếu tố trên hợp thành bối cảnh hiện thực, đặt ra những vấn đề cấp thiết cần quan tâm giải quyết, nhằm không ngừng phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam hiện nay:

Một là, phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam phải phù hợp với mục tiêu giáo dục phát triển toàn diện con người của Đảng hiện nay.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng nêu rõ: "Có kế hoạch, cơ chế và giải pháp xử lý đúng đắn mối quan hệ giữa bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa, lịch sử truyền thống dân tộc trong xây dựng con người, phát triển kinh tế - xã hội"(1), thực hiện: "Xây dựng con người Việt Nam phát triển toàn diện, gắn kết chặt chẽ, hài hòa giữa giá trị truyền thống và giá trị hiện đại"(2). Quan điểm của Đảng cho thấy, để phát triển toàn diện con người thì việc giáo dục giá trị văn hoá là nội dung quan trọng, không chỉ góp phần giữ gìn bản sắc dân tộc mà còn định hướng cho việc hình thành nhân cách con người mới xã hội chủ nghĩa. Bởi vậy, để thực hiện mục tiêu giáo dục con người phát triển toàn diện theo quan điểm của Đảng, đòi hỏi việc huấn luyện, giáo dục giá trị văn hoá quân sự Việt Nam ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam phải hướng đến bồi dưỡng cho hạ sĩ quan, binh sĩ lòng yêu nước, tự hào dân tộc, ý chí tự lực tự cường, tinh thần đổi mới sáng tạo và những giá trị đạo đức quân nhân chuẩn mực. Đồng thời, thực hiện có hiệu quả định hướng "Tăng đầu tư cho phát triển sự nghiệp văn hóa. Xây dựng, phát triển, tạo môi trường và điều kiện xã hội thuận lợi nhất để khơi dậy truyền thống yêu nước, niềm tự hào dân tộc, niềm tin, khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc; tài năng, trí tuệ, phẩm chất của con người Việt Nam là trung tâm, mục tiêu và động lực phát triển quan trọng nhất của đất nước"(3) theo tinh thần Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng. Qua đó, hình thành ở mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ lối sống trong sạch, lành mạnh, có ý thức trách nhiệm với bản thân, đơn vị, gia đình và xã hội; luôn có sự thống nhất giữa nhận thức, thái độ và hành vi theo đúng yêu cầu chuẩn mực văn hóa, đạo đức người quân nhân cách mạng. Đồng thời, phải kiên quyết đấu tranh với những biểu hiện lệch lạc hay những thái độ, hành vi phản văn hóa trong từng cơ quan, đơn vị mình công tác, rèn luyện.

Hai là, phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương

vùng Tây Bắc Việt Nam phải nhằm đáp ứng mục tiêu huấn luyện, rèn luyện và phục vụ nhiệm vụ chính trị trung tâm của đơn vị.

Mục tiêu huấn luyện, rèn luyện hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam nhằm giúp họ trở thành những người quân nhân cách mạng có đủ phẩm chất, năng lực, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ làm nòng cốt trong bảo đảm an ninh, an toàn địa bàn khu vực đơn vị đóng quân; góp phần tích cực vào nhiệm vụ bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa trong mọi tình huống. Để thực hiện mục tiêu đó, quá trình huấn luyện, rèn luyện ở các cơ quan, đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc, ngoài việc hình thành cho hạ sĩ quan, binh sĩ những năng lực cần thiết cho hoạt động quân sự, còn phải quan tâm giáo dục phẩm chất nhân cách toàn diện cho họ, trong đó, giáo dục giá trị văn hoá quân sự là nội dung rất quan trọng. Vì vậy, giáo dục giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam phải được tiến hành thường xuyên, liên tục, lâu dài, gắn với các hoạt động sinh hoạt, học tập và trải nghiệm để không ngừng nâng cao chất lượng quá trình huấn luyện, rèn luyện. Thông qua giáo dục, phải hình thành những chuẩn mực văn hóa quân sự bền vững trong nhân cách người hạ sĩ quan, binh sĩ; góp phần nâng cao bản lĩnh chính trị tư tưởng, phẩm chất đạo đức cách mạng, khơi dậy lòng yêu nước, tự hào dân tộc, xây dựng ý chí quyết chiến, quyết thắng, quyết tâm vượt qua mọi khó khăn thử thách, hoàn thành tốt nhiệm vụ được giao.

Ba là, phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam phải phát huy sức mạnh tổng hợp của các lực lượng cùng tham gia thực hiện.

Hình thành những chuẩn mực giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ là quá trình khó khăn, lâu dài, chịu tác động từ nhiều yếu tố. Chủ thể tham gia quá trình này rất đa dạng, phong phú, bao gồm: tổ chức đảng, tổ chức chỉ huy, tổ chức quần chúng, đội ngũ cán bộ quản lý và bản thân mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ. Trong đó, mỗi chủ thể có vị trí, vai trò, chức năng, nhiệm vụ, cách thức tác động khác nhau. Do vậy, để giáo dục giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ đạt hiệu quả, đòi hỏi phải phát huy sức mạnh tổng hợp của các lực lượng giáo dục trong nhà trường, nhằm tác động vào tất cả các khâu, các bước của quá trình phát triển. Các chủ thể, nhất là đội ngũ cán bộ lãnh đạo, chỉ huy, quản lý phải nhận thức rõ vai trò, trách nhiệm, chủ động, phối hợp chặt chẽ, thống nhất, đồng bộ với nhau trong quá trình phát triển. Thông qua chức năng, nhiệm vụ hoạt động của mình, các chủ thể giáo dục phải định hướng giúp hạ sĩ quan, binh sĩ có nhận thức, thái độ, thói quen hành vi phù hợp với chuẩn mực văn hóa quân sự; chủ động đấu tranh phòng ngừa, ngăn chặn kịp thời những tác động, ảnh hưởng tiêu cực từ xã hội và những biểu hiện thái độ, hành vi phản văn hóa. Bản thân mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam vừa là đối tượng của quá trình phát triển, nhưng đồng thời cũng là chủ thể tích cực của quá trình ấy.

Bốn là, quá trình phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam phải thường xuyên đổi mới nội dung, hình thức, phương pháp tuyên truyền, giáo dục theo hướng sát với hoạt động thực tiễn.

Quá trình phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam tất yếu cần trải qua các giai đoạn, các khâu, các bước của một quy trình tổng thể như: nâng cao nâng cao nhận thức, hình thành thái độ, cảm xúc tích cực và giúp hạ sĩ quan, binh sĩ rèn luyện, hình thành những hành vi phù hợp với các chuẩn mực văn hóa trong môi trường quân sự đặc thù. Mỗi một giai đoạn có những đặc điểm khác nhau, do đó, đòi hỏi phải có những phương pháp, hình thức tác động khác nhau để mang lại hiệu quả thiết thực. Mặt khác, nội dung phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam rất đa dạng, phong phú, tuy nhiên, nhìn chung đến nay vẫn chưa có một chương trình chuyên biệt. Hơn nữa, phát triển giá trị văn hoá còn là quá trình tiếp thu, kế thừa và phát triển những

giá trị tiến bộ, đấu tranh loại bỏ những yếu tố tiêu cực cản trở sự phát triển của văn hóa,... Vì vậy, đòi hỏi phải kết hợp chặt chẽ, đa dạng các hình thức, phương pháp khác nhau; đồng thời phải chủ động nghiên cứu, thường xuyên đổi mới hình thức và phương pháp tiến hành. Trong đó, cần đặc biệt coi trọng các hình thức, phương pháp gắn liền với thực tiễn như phương pháp rèn luyện, trải nghiệm, tham gia,… để đưa hạ sĩ quan, binh sĩ vào thực tiễn, giúp họ có điều kiện rèn luyện, thể hiện các hành vi văn hóa. Đó cũng là con đường ngắn nhất giúp hạ sĩ quan, binh sĩ chiếm lĩnh, chuyển hóa những giá trị văn hoá quân sự thành nhân cách người quân nhân cách mạng.

Năm là, phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam cần gắn kết chặt chẽ với giữ vững và phát huy phẩm chất bộ đội Cụ Hồ trong thời kỳ mới.

Trong thời đại Hồ Chí Minh, những giá trị cao cả từ phẩm chất "bộ đội Cụ Hồ" vừa là nội dung quan trọng hợp thành giá trị văn hoá quân sự Việt Nam, đồng thời cũng là cái đích của quá trình phát triển giá trị văn hoá quân sự cho mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam hiện nay. Vì vậy, đòi hỏi trong quá trình triển khai thực hiện, phải biết chọn lọc, kế thừa giá trị truyền thống, đồng thời, phải bám sát sự vận động, biến đổi của những yêu cầu, nhiệm vụ ở từng thời điểm, nhằm tạo ra diện mạo mới của phẩm chất "bộ đội Cụ Hồ", đưa những phẩm chất cao quý ấy lên một tầm cao mới, phù hợp với sự nghiệp xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại với lộ trình và bước đi cụ thể được xác định trong Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng. Quá trình phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam không được xa rời định hướng chính trị - đạo đức của Đảng, của Quân đội; luôn bảo đảm giữ vững tính giai cấp, tính dân tộc, tính thời đại và tính nhân văn sâu sắc. Đồng thời, phải luôn chủ động, tích cực tiếp nhận có chọn lọc những giá trị văn hoá quân sự tiến bộ của nhân loại, làm giàu bản sắc giá trị quân sự Việt Nam.

Cùng với các giải pháp nêu trên, cần coi trọng xây dựng môi trường văn hóa quân sự ở từng cơ quan, đơn vị nhằm tạo ra những điều kiện thuận lợi cho quá trình phát triển văn hoá quân sự của hạ sĩ quan, binh sĩ. Trong hệ thống các yếu tố của môi trường văn hoá quân sự, cần chú ý thực hiện tốt tinh thần Nghị quyết Đại hội lần thứ XIII của Đảng về: "Chú trọng xây dựng môi trường văn hóa công sở lành mạnh, dân chủ, đoàn kết, nhân văn; đẩy lùi bệnh quan liêu, bè phái, mất đoàn kết, chủ nghĩa cơ hội và thực dụng"(4). Thông qua đó, nhằm giúp hạ sĩ quan, binh sĩ chiếm lĩnh, chuyển hóa các giá trị văn hoá quân sự thành nhân cách bản thân theo tiêu chí người quân nhân cách mạng một cách nhanh chóng, thuận lợi.

Có thể thấy rằng, phát triển giá trị văn hóa quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam có ý nghĩa đặc biệt quan trọng; là một bộ phận cấu thành nhân cách người quân nhân cách mạng. Nó không chỉ đảm bảo cho mỗi hạ sĩ quan, binh sĩ giữ vững được định hướng chính trị tư tưởng, giúp cho hoạt động của họ trở lên thiết thực, hiệu quả, mà còn là yếu tố quan trọng tạo nên sức mạnh chính trị, tinh thần để họ giữ vững và phát huy phẩm chất tốt đẹp của "bộ đội Cụ Hồ" trong thời kỳ mới. Quá trình phát triển giá trị văn hoá quân sự cho hạ sĩ quan, binh sĩ ở các đơn vị bộ đội địa phương vùng Tây Bắc Việt Nam chỉ đạt được hiệu quả cao khi diễn ra đúng quy luật, đồng thời có sự tác động đồng bộ của tất cả các nhân tố trong quá trình phát triển, nhất là mục tiêu, nội dung, hình thức và phương pháp giáo dục./.

(1),(2),(3),(4). Đảng Cộng sản Việt Nam (2021), *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII,* T.I, Nxb. CTQG ST, H., tr.145, 47, 115-116, 144.

(5) Văn Đức Thanh (Chủ biên, 2014), *Văn hóa quân sự Việt Nam - truyền thống và hiện đại,* Nxb. CTQG, H.

(6) Đinh Văn Phúc (2018), "Quan niệm về lối sống văn hóa quân sự của hạ sĩ quan, binh sĩ ở Sư đoàn bộ binh 325", *Tạp chí Dạy và Học ngày nay,* số 4, tr.194 -195.